

Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitim ve Eğitim Unsurları*

Education and Elements of Education in the Poems of Âşık (Ashik) Feymânî

Serdarhan Musa TAŞKAYA**
İbrahim COŞKUN***

ÖZET

Âşıklar halkın dilinden, halka şiirleri ve türküleriyle tercüman olan ve onlara yol gösteren sanatçılardır. Bu yüzden âşıkların şiirlerinin toplumun eğitime bakış açısını yansıtmaları ve toplumu etkilemesi yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Âşık Feymânî, Türkiye'de âşıklık geleneğinin önde gelen ustalarından biridir. 1942 yılında Osmaniye'nin Kadırlı ilçesine bağlı Azaplı Köyü'nde doğan Âşık Feymânî'nin nasihat türü şiirleri, eserlerinde önemli bir yer tutar. Bu çalışmada Âşık Feymânî'nin şiirlerinde eğitimin önemi ve eğitim unsurlarının nasıl yer aldığı ortaya konulmuş ve amaçlanmıştır. Araştırma karma modelde desenlenmiştir. Veriler doküman incelemesi ve görüşme yöntemleri ile toplanmıştır. Veriler içerik analizi ve betimsel analizle incelenmiştir. Araştırmada, Âşık Feymânî'nin eğitime ve eğitimin unsurlarına önem verdiği ve şiirlerinde eğitimin önemi ve eğitim unsurlarını sık sık işlediği, câhilliğin zararları üzerinde özellikle durduğu sonucuna ulaşılmıştır. Âşık Feymânî'nin şiirlerinde; "ders, eğitim, ilim, kitap, kalem, okul, okumak, öğrenmek, öğretmen ve yazmak" gibi eğitim unsurlarına sık sık yer verdiği tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına dayanarak Âşık Feymânî'nin pek çok şiirinin ilköğretim ve orta öğretimde çeşitli derslerin öğretiminde kullanılması önerilmiştir.

ANAHTAR KELİMELELER

Âşık, Âşık Feymânî, Şiirlerde Eğitimin Önemi, Şiirlerde Eğitim Unsurları.

* Bu makale Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gazi Üniversitesi ve UNESCO tarafından 29-30 Kasım 2007 tarihinde Ankara'da düzenlenen Somut Olmayan Kültürel Miras: Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği A.B.D.

*** Arş. Gör. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği A.B.D.

ABSTRACT

Ashiks¹ are the artists, who articulate the thought of the people and guide them. Therefore, it is necessary to investigate the poems of the Ashiks, in view of their reflecting the perspective of the society and in terms of their affecting the society. Ashik Feymânî is one of the leading masters of the Ashik Tradition in Turkey. Advice sorts of poems of Ashik Feymânî, borne in Azaplı Village depending on Kadirli, Osmaniye, in 1942, take up an important space in his woks. In this study, it's aimed to bring up how the importance of the education and the elements of education in Ashik Feymânî's poems take place. The study was designed in mixed model. Data were collected through reviewing the documents and interview method. The data were supported by content analysis and narrative analysis. At the end of the study, it was concluded that Ashik Feymânî paid attention the education and the elements of education; often treated the importance of the education in his poems and the elements of education; and especially emphasized the harmful effects of ignorance. It was identified that the poems of Ashik Feymânî often included the elements of education such as "course, education, science, book, pen, school, teacher, to read, to learn, and to write". Based on the results of the study, it was proposed that some poems should be utilized for teaching various courses and in the textbooks in the education of primary an secondary schools.

KEY WORDS

Ashik, Ashik Feymânî, The Importance of Education in Poems, The Elements of Education in Poems.

¹ Âşık: Minstrel who improvise songs, accompanying himself with his saz (Turkish folk music instrument).

GİRİŞ

Çok eski çağlardan beri toplumlar, geleceklerinin teminatı olacak nesillerin en iyi şekilde yetişmesi ve kültürel değerlerini yaşatmak için eğitim-öğretimi araç olarak kullanmışlardır. Bir toplumun eğitime bakış açısını anlamak için sanat eserlerini incelemek gerekmektedir. Türk milletinin inanç ve düşüncelerini eserlerinde en iyi yansıtan sanatçı gruplarından biri de ozanlar olmuştur.

“Halk ozanları, halkın düşünen beyni, konuşan dili, bedeninde atan yüreğidir... Dolayısıyla ozanların dize dize ördükleri deyişler, bir anlamda, halkın duygu ve düşüncelerini yansıtır (Nasrattınoğlu, 1999: 506).

İslamiyet'in kabulünden sonra ozanların yerini aşıkalar almaya başlamıştır (Artun, 1996). Âşık şiirlerinde çok çeşitli konularda ürünler verildiği görülmektedir. “Türk şiirinin ilk örnekleri daha ziyade dini konular üzerinde örülürken sonraları değişik konular şiirlerde işlenmiştir.” (Yardımcı, 1999: 16). Bu konulardan biri de eğitim ve önemi ile ilgilidir. Âşıklar tarafından yazılmış olan eğitim ve unsurları ile ilgili pek çok şiir olduğu görülmüştür.

Şiirler, tarihin gerçek yüzünü ve yönlerini, insanları ve coğrafi alanlar ile sosyal olayları canlı bir şekilde, kuvvetli bir hayal gücü ve hatırlanmayla karşımıza getirir (Vardell vd., 2002: Akt.: Sidekli vd. 2007: 173). Şiirlerin bu özellikleri eğitim alanında etkili kullanılmalarıyla mümkündür.

Âşıklarının yazmış oldukları şiirler toplumun duygu ve düşüncesini yansıtmaları ve belirli bir ölçüde toplumu etkilemesi bakımından önemlidir. Aşağıda âşıkların eğitimin önemi ve eğitim unsurlarıyla ilgili yazmış oldukları şiirlerden örnekler yer almaktadır.

Karacaoğlan:

Ehildir, hüsnünü muhalif etme

Mekteb-i irfandan bir kadem gitme

Sana dört sözüm var, sakın unutma

Bir öğren, bir öğret, bir oku, bir yaz (Öztelli, 1996: 266)

Âşık Veysel:

Dünyanın en zengin aklını gördüm,
Sermayesin sordum dedi ki okul.
İnsanlara hizmet yaptığın yardım,
Merhametin duygum dedi ki okul. (Oğuzcan, 1972: 122-123)

Âşık Kemali Bülbül:

İlim fazilettir bilgi ekmektir
Tahsil karanlığı aydın etmektir
Câhil ömür boşa yıl tüketmektir
Torunum bile ders verse girerim (Âşık Kemali Bülbül, 1992: 62)

Murat Çobanoğlu:

İlim ile eyle savaş
Oku, oku, durma oku!
Okuyandan gelmez zarar
Oku, oku, durma oku! (Kafkasyalı, 1998: 197)

Âşık Diyarî:

Nasihati babadan al,
İlim öğren, oku yavrum.
Bilgilerin içine dal,
İlim öğren, oku yavrum. (Âşık Diyarî: 1977: 52)

Gürünlü Âşık Gülhanî:

Bir birinin öz kardeşi,
Biri akıl, biri okul.
Beraber yaparlar işi,
Biri akıl, biri okul. (Gürünlü Âşık Gülhanî: 1983: 45)

Âşık Hacı Karakılçık:

Fezaya mesken kurmuşlar

Tekniği sizden sormuşlar

Medeniyet sizden başlar

Öğretmenim, öğretmenim (Alptekin, 1993: 31)

Görüldüğü gibi Anadolu'da âşıklık geleneğinde, geleneğin başlangıcından günümüze kadar pek çok âşık tarafından şiirlerde eğitimin önemi işlenmiş, eğitim unsurlarına yer verilmiştir.

Âşık Feymânî

Cumhuriyet döneminin usta âşıklarından biri de Âşık Feymânî'dir. Özellikle nasihatname ve tasavvuf türü şiirleriyle tanınan Âşık Feymânî, pek çok şiirinde eğitim ve unsurlarına geniş yer vermiştir.

Asıl adı Osman Taşkaya olan Âşık Feymânî, 1942 yılında Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı Azaplı köyünde doğmuştur. Çukurova âşıklık geleneği içinde yetişmiş olan Âşık Feymânî, Türkiye'de âşıklık geleneğinin önemli temsilcilerinden biridir. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli sanat faaliyetlerinde yer almış, konserler vermiş, yarışmalarda çok sayıda ödül almış ve âşıklık geleneğinin yaşaması için çevresindeki genç âşıkların yetişmesine katkıda bulunmuştur. Âşık Feymânî, âşık tarzı içinde yer alan türlerin tamamına yakınında usta malı eserler vermiştir. Âşık Feymânî'nin şiirlerinde maddi ve manevi aşkın yanı sıra, toplumu iyiye ve güzele çağrı geniş yer almıştır.

Feymânî bir âşık olarak milletine tercümandır. Milletinin uyanması için devamlı çaba içindedir. Şiirlerinde dile getirdiği tavsiyelerin millî ve manevî değerler çerçevesinde olduğu görülür (Saygın, 1996).

Amaç

Araştırma'da Âşık Feymânî'nin şiirlerinde eğitim ve eğitimin önemini nasıl işlediği ve şiirlerinde hangi eğitim unsurlarına yer verdiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Karma modelde desenlenmiş bu araştırmada, doküman inceleme ve görüşme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Doküman incelemede, Âşık Feymânî'nin şiirlerinin toplu olarak yer aldığı, yayınlanmış 4 kitap (Âşık

Feymânî, 1989; Taşkaya, 2002; Âşık Feymânî, 2006; Artun, 1996) ve hakkında hazırlanmış bir yüksek lisans tezi (Saygın, 1996) incelenmiştir. Bu eserler dışında Âşık Feymânî'nin şiirleri antoloji, dergi, gazete ve internet sitelerinde de yer almaktadır. Ancak bu şiirlerin büyük bir kısmının araştırma kapsamında incelenen tez ve kitaplarda yayınlanmış olması dolayısıyla bu şiirler kapsam dışında tutulmuştur. Şiirler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca Âşık Feymânî ile de görüşme yapılmıştır. Görüşme, yapılandırılmamış görüşme yöntemi ile yürütülmüştür. Görüşme bireysel görüşme türü olarak planlanmış ve görüşme sonunda elde edilen bulgular betimsel analiz ile incelenmiştir. Ayrıca şiirlerin içerik analizinden elde edilen bulgularda geçen ifadeler araştırmaya konu olan kişiye (Âşık Feymânî'ye) incelenmiştir. İnceleme sonunda âşığın da görüş ve önerileri doğrultusunda tekrar düzenleme yapılmıştır. Şiirlerde geçen eğitim unsurları, "Güncel Türkçe Sözlük" (TDK, 2007) kullanılarak kontrol edilmiş ve eğitim uzmanlarının görüşü alınmıştır. Görüşmeden elde edilen verilere, açıklayıcı bilgiler olarak yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Âşık Feymânî'nin şiirlerinde eğitim, eğitimin önemi, eğitimsizliğe karşı savaş ve eğitim unsurları incelenmiştir.

Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitim ve Önemi

Âşık Feymânî, ilkökul mezunudur. Okumayı çok istemesine rağmen maddî imkânsızlıklardan dolayı okuyamamıştır (Saygın, 1996). Ancak şiirlerinde okumanın önemine ve cehaletle savaşa geniş yer vermiştir.

"Karakterim" isimli şiirinde kendini çevresindeki insanların bilgilenmesinden sorumlu tutmaktadır. Bildiğini çevresindeki insanlarla paylaşmayı bir görev kabul eden âşık, adeta bilim adamlarında olması gereken özelliklerden biri olan bildiğini paylaşmanın önemini vurgulamaktadır.

Ben, benden bilgisiz bir kul görürsem,

Bildiğimi anlatmazsam namerdim. (Taşkaya, 2002: 13)

"Feymânî, ilmi, ilim tahsilini tavsiye eder, çünkü insanlar her şeyi öğrenerek yapabilirler. Bilgi sahibi olmayan insanoğlu maddî ve manevî hayatta başarıya ulaşamaz." (Saygın, 1996: 35).

Öğrenelim öğretelim,
İlmi, fenni bilelim. (Saygın, 1996: 191).

Âşık Feymânî, “İlim” isimli şiirinde ilimli insanı, yani eğitilmiş insanı övmektedir.

İnsan, ilimdir,
İlim, bilimdir.
İlimli insan,
Akli selimdir. (Saygın, 1996: 150; Taşkaya, 2002: 79; Âşık Feymânî, 2006: 38)

Âşık Feymânî, çocuklara yarının büyüğü olmak için yapmaları gerekenleri “Okulu, Kitabı, Öğretmeni Sev” isimli şiirinde anlatmaktadır.

Yarının büyüğü olmak istersen,
Okulu, kitabı, öğretmeni sev.
Vatana yararlı kalmak istersen.

Okulu, kitabı, öğretmeni sev. (Âşık Feymânî, 1989: 90; Artun, 1996: 440; Saygın, 1996: 282; Âşık Feymânî, 2006: 54).

“Okursam” isimli şiirin tamamında okumanın ve eğitimin önemini yapacağı olumlu etkileri dile getirmiştir.

Câhil iken kâmil olur,
Hâlim okursam, okursam.
Türlü derde derman bulur,
Dilim okursam, okursam. (Artun, 1996: 345; Saygın, 1996: 285).

Füze olur bineğimiz,
İlim okursam, okursam. (Artun, 1996: 345; Saygın, 1996: 285).

Âşık Feymânî'nin şiirlerinde en çok dile getirilen konulardan birinin ilim olduğu görülmektedir. Âşık Feymânî ilmi cehâletin ilacı, kâmil ve âlim insan olmanın gereği olarak görmektedir. Ona göre ilim zor da olsa aranıp bulunması

gereken değerli bir şeydir.

İlim yitik, sen yitikçi, (Artun, 1996: 387)

Devletine ve milletine yürekten bağlı bir insan olan Âşık Feymânî, devletin ilme engel kanunları olduğunda ise bunları beğenmediğini açıkça beyan edeceğini de belirtmektedir.

İlme engel kanunları beğenmem, (Âşık Feymânî, 1989: 85, Artun, 1996: 432; Saygın, 1996: 243).

Mustafa Kemal Atatürk'ün "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözünün esini de Âşık Feymânî'nin şu dizelerinde görülmektedir.

Rehberimiz ilim, irfan,

Biz bu yola sevdalıyız. (Âşık Feymânî, 2006: 59)

"Kadınlara eğitim ve öğretimi sınırlayan veya gereksiz bulan bir toplumun geri kalması tabiidir. Feymânî bu gerçeği görerek kadınlara da ilim tahsili yaptırılmasının lüzumunu dile getirir." (Saygın, 1996: 35). "Hünkar" isimli şiirinde Hacı Bektaş Veli'nin kadınların okutulması ile ilgili öğütlerini dizelerine taşıdığı görülmektedir.

Kadınlara ilim okutun dedi,

Okumayan câhil kalır ebedi. (Âşık Feymânî, 1989: 38; Artun, 1996: 278; Saygın, 1996: 241).

Feymânî, "Çağrı" isimli şiirinde okumanın kültürümüzdeki önemini hem, törenin hem de dini inancın gereği olarak görmektedir.

Çalışanlar yükselirmiş,

Bunu bana törem demiş,

İlk emir de, "Oku" imiş,

İyi insan olalım gel. (Artun, 1996: 334; Saygın, 1996: 191).

Yine "Çağrı" isimli şiirinde aynı zamanda iyi insan olmanın eğitimle mümkün olabileceğini vurgulamaktadır.

Mektep, medrese tahsil,
Yapanlar ilime dâhil,
Okumayan kalır câhil,
İyi insan olalım gel. (Artun, 1996: 334; Saygın, 1996: 191).

Onun şiirlerinde savaş açtığı cehâletten kurtuluş yolu ise ancak eğitimle mümkün olabilir.

Nasihat insana çok şeyler verir,
Tahsil ise cehâleti giderir. (Âşık Feymânî, 2006: 160).

Âşık Feymânî, eğitimi insanlardaki eksiklikleri gidermesinin yanı sıra kin ve korkuyu da giderecek bir aydınlık yol olarak nitelendirmektedir. Bunu şiirlerinde sıkça dile getirmiştir.

İlim tamamladı noksanı, hamı,
Sildi gönüllerden kini, evhamı. (Âşık Feymânî, 1989: 53).
İlim yetiştirir hamı,
Gönüllerden siler gamı. (Âşık Feymânî, 1989: 27; Saygın, 1996: 221; Âşık Feymânî, 2006: 114).

Âşık Feymânî , “İnsanoğlu” şiirinde ilmi bir pınara benzetmektedir.

İlim pınar, sen bir testi;
Ne doldun, ne götürüyon? (Saygın, 1996: 246).

Âşık Feymânî’ye göre ilim; okumak, araştırmak ve bulduklarından sonuç çıkarmakla mümkün olabilir. Bunun için eğitim önemlidir. “Adım Adım” isimli şiirinde doğru yoldan sapmamak için bir bilen ve eğitim almış kişilere danışmak gerektiğini vurgulamaktadır.

Uğrasaydık bilenlere,
İnanmazdık yalanlara. (Saygın, 1996: 151)

Âşık Feymânî iyi insan olmayı tavsiye etmekte ve iyi bir insan olmanın yo-

lunun öğrenme ve öğretmeden geçtiğini dile getirmektedirler.

Öğrenelim öğretelim;
İlmi, fenni bilelim,
Uygar insandır evvelim,
İyi insan olalım gel. (Saygın, 1996: 191).

Âşık Feymânî; ilme, öğrenmeye çok değer verdiğini belirtmiştir. Bundan dolayı da şiirlerinde sık sık ilmin güzelliğinden bahsetmektedir. Bazı şiirlerinde ilmi güzel şeylere benzettiği görülmektedir.

İlim sanki bal,
Kısmetini al. (Saygın, 1996: 150; Taşkaya, 2002: 79; Âşık Feymânî, 2006: 38)

Âşık Feymânî'nin bu şiirlerin dışında da konusu nasihât olan çok sayıda şiiri vardır. Bu şiirlerde Âşık Feymânî, bütün insanları iyilik ve güzelliğe çağırmaktadır.

Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitimsizlikle Savaş

Âşık Feymânî birçok şiirinde eğitimsizlik ve bilgisizlikle savaş içindedir. "Cehâlet bir hastalıktır ve âcilen tedavi edilmesi gerekir. Cehâletin ağlarından kurtulması şarttır. Bunu başaramayan bir toplumun yaşamasının güçlüğüne işaret eder ve böyle bir ortamda bulunulmamasını yeğler." (Saygın, 1996: 35).

Sakin mekân tutma câhil yurdunu. (Âşık Feymânî, 1989: 37; Saygın, 1996: 318).

Âşık Feymânî'ye göre câhillik (eğitimsizlik) insanoğlunun kurtulması gereken bir hastalıktır. Bu hastalığın tedavisi ise ancak okumak, öğrenmek ve eğitim almakla mümkündür. Âşık Feymânî, "Biz" isimli şiirinde kendini tanıtırken câhilliği humma hastalığı kadar zararlı gördüğü belirtmiştir.

Feymânî, cehâlet humma, (Taşkaya, 2002: 18)

"İnsanoğlu" şiirinde ise cehâleti kurtulması gereken bir örümcek ağına benzetmektedir.

Cehâletin çağlarından,
Kurtuldun mu ağlarından? (Artun, 1996: 387; Saygın, 1996: 246).

Âşık Feymânî şiirinde bilgisiz ve eğitimsiz kişilerin çevreye zarar verebileceğine sık sık dikkat çekmiştir. Bundan dolayı câhillerden uzak olmayı yeğlediğini şiirlerinde belirtmektedir:

Câhilen pazar etmedik, (Taşkaya, 2002: 17).

Câhil sözü egridir,

Neye değse ağırdır, (Âşık Feymânî, 1989: 7; Taşkaya, 2002: 115; Âşık Feymânî, 2006: 49)

Acı dil câhil bağırdır,

Taşa değse de ağırdır. (Âşık Feymânî, 1989: 9; Saygın, 1996: 336)

Câhili muhtar edersen,

Köyüne faydası olmaz. (Âşık Feymânî, 1989: 36; Artun, 1996: 442; Saygın, 1996: 287; Taşkaya, 2002: 165; Âşık Feymânî, 2006: 74).

Câhille dost olanın itibarı pul olur. (Taşkaya, 2002: 166).

İlime isyankâr câhilin aklı, (Âşık Feymânî, 1989: 61).

“Uyanış” şiirinde bilgisiz insanların kandırılmasının kolay olacağına işaret etmektedir.

İlmi zayıf tez aldanır kâhine,

Çünkü bilmez, yalan ile sahi ne? (Âşık Feymânî, 1989: 75; Artun, 1996: 412; Saygın, 1996: 319).

Âşık Feymânî'nin birçok şiirinde câhil ve kâmil karşılaştırması yaptığı görülmektedir. O, şiirlerinde genel olarak bilgisiz, eğitimsiz insanı “câhil”; bilgili, kültürlü, eğitilmiş insanı ise “kâmil” ya da “ârif” olarak nitelendirmektedir.

Okumak ve eğitim almak Âşık Feymânî'nin şiirlerinde önemle vurguladığı bir konudur. Âşık Feymânî'ye göre okumak pek çok derdin devasıdır.

Okumayan beden çürür. (Artun, 1996: 345; Saygın, 1996: 285).

Kalkar silinir dünyadan,

Zulüm okursam, okursam. (Artun, 1996: 345; Saygın, 1996: 285).

Okuyan ile okumayan arasındaki farklılığı ise Feymânî “Okursam” isimli şiirinde dile getirmektedir.

Okuyanlar doğru yürür,

Âşık Feymânî birçok şiirinde câhil ve kâmil kişiler arasındaki farkı ortaya koymuştur.

Câhil kişi açmış gülü soldurur,

Kamil kişi kabına su doldurur, (Taşkaya, 2002: 100)

Câhillere devre sözler hoş gelir,

Arifleri şiirin dil uyandırır. (Saygın, 1996: 319; Âşık Feymânî, 1989: 75).

Câhilin ters olur sual soruşu,

Kâmilin hoş olur cevap veriş, (Artun, 1996: 372; Taşkaya, 2002: 163; Saygın, 1996: 337).

Âlim, irfanından ilim konuşur,

Câhilin ilhamı damdan gelirmiş. (Artun, 1996: 429; Saygın, 1996: 198),

Kâmilin câhille olan sohbeti,

Bal içine zehir katmış gibi olur. (Taşkaya, 2002: 164).

Âşık Feymânî’ye göre evde uygun çalışma ortamı bulamayan ve gereğinden fazla televizyon seyreden öğrencilerin akademik başarıları düşürmektedir. Bu durum ise öğrencilerin özel dersanelere yönelmesine neden olmaktadır. “Televizyon Olmasaydı (I)” isimli şiirinde özel dersane sorununun nedenlerinden biri olarak televizyonu görmektedir.

Talebe dersten kalmazdı,
İhtar alıp kovulmazdı,
Özel dersane olmazdı,
Televizyon olmasaydı. (Âşık Feymânî, 2006: 68)

Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitim Unsurları

İncelenen şiirlerde geçen eğitim unsurları ve kaç şiirde geçtiği aşağıda yer almaktadır.

- Defter: 1 şiirde yer almıştır.
Ders: 2 şiirde yer almıştır.
Dershane: 1 şiirde yer almıştır.
Eğitim: 2 şiirde yer almıştır.
Hoca (öğretmen): 1 şiirde yer almıştır.
İlim (Bilim-Bilgi): 38 şiirde yer almıştır.
İlkokul: 1 şiirde yer almıştır.
Kalem: 6 şiirde yer almıştır.
Kitap: 3 şiirde yer almıştır.
Lise: 1 şiirde yer almıştır.
Medrese (fakülte): 1 şiirde yer almıştır.
Okul: 3 şiirde yer almıştır.
Okumak: 7 şiirde yer almıştır.
Okumak (Eğitim görmek): 8 şiirde yer almıştır.
Ortaokul: 1 şiirde yer almıştır.
Öğrenmek: 3 şiirde yer almıştır.
Öğretmek (Öğretim): 2 şiirde yer almıştır.
Öğretmen: 2 şiirde yer almıştır.
Tahsil (eğitim): 5 şiirde yer almıştır.
Talebe (Öğrenci): 1 şiirde yer almıştır.
Terbiye (eğitim): 1 şiirde yer almıştır.
Yazmak: 5 şiirde yer almıştır.

Yukarda görüldüğü üzere, Âşık Feymânî şiirlerinde 23 eğitim unsuruna yer vermiştir.

Âşık Feymânî'nin bu 23 eğitim unsuruna 57 şiirinde toplam 99 kez yer vermiştir. Eğitim unsuruna yer verilen şiirler şunlardır: Ağaç Dik (Saygın, 1996: 154), Ağıt -IV- (Âşık Feymânî, 2006: 153), Âlim ve Zalim (Âşık Feymânî, 2006: 72), Aşk Mektebi (Artun, 1996: 320), Beynamaz (Artun, 1996: 443), Bir Dostuma (Saygın, 1996: 180), Borlu Kuddusi'ye (Artun, 1996: 408), Bozuldu (Artun, 1996: 434), Cumhuriyet (Saygın, 1996: 188), Çağdışı Çağdaşlık (Âşık Feymânî, 2006: 42), Çağrı (Saygın, 1996: 191), Damdan Gelirmiş (Saygın, 1996: 198), Değilim (Âşık Feymânî, 1989: 61), Dopdolmuş (Saygın, 1996: 205), El Uyandırır (Âşık Feymânî, 1989: 75), Eş Etti (Saygın, 1996: 216), Feyzi Baba (Artun, 1996: 375), Hırs (Saygın, 1996: 235), Hışılar Oldu (Saygın, 1996: 236), Hilmi Baba'ya (Artun, 1996: 269), Huy (Saygın, 1996: 238), Hünkâr (Saygın, 1996: 241), Hürriyet (Saygın, 1996: 243), İçimde Buldum (Artun, 1996: 300), İlim Deryası (Artun, 1996: 367), İnsan (Âşık Feymânî, 2006: 38), İnsan Var (Âşık Feymânî, 2006: 168), İnsanoğlu (Artun, 1996: 387), Kadar (Âşık Feymânî, 1989: 70), Kadırlı'de (Âşık Feymânî, 1989: 44), Kime Satacak (Saygın, 1996: 263), Kozan (Artun, 1996: 379), Mehmet (Saygın, 1996: 272), Merhale (Artun, 1996: 338), Neden Var Oldu? (Saygın, 1996: 278), Oğul -II- (Âşık Feymânî, 2006: 158), Oğul -III- (Âşık Feymânî, 2006: 159), Okulu Kitabı Öğretmeni Sev (Âşık Feymânî, 1989: 90), Okursam (Saygın, 1996: 285), On Kasım (Âşık Feymânî, 2006: 147), Öğüt (Saygın, 1996: 292), Rabbim Korusun (Artun, 1996: 291), Senden Öte (Saygın, 1996: 300), Sevdalıyız (Âşık Feymânî, 2006: 59), Seyrani Baba (Artun, 1996: 430), Simyanın Seyri (Âşık Feymânî, 2006: 80), Sor Bize (Taşkaya, 2002: 153), Televizyon Olmasaydı (Âşık Feymânî, 2006: 68), Teslim Ol (Artun, 1996: 338), Torunun Dededen İsteği (Âşık Feymânî, 2006: 160), Türk Gençliği (Saygın, 1996: 317), Uyandırma (Âşık Feymânî, 2006: 134), Uyanış (Saygın, 1996: 319), Üç Gül (Artun, 1996: 340), Yaklaştık (Saygın, 1996: 329), Yar Olunca (Artun, 1996: 402), Yemenden Çanakkale'ye (Artun, 1996: 303).

Âşık Feymânî'nin Öğretime Yönelik Şiirleri

“Âşık tarzı şiirde didaktik (öğretici) şiirlere “nasihât” adı verilir. Bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi yaymak için yazılan şiirlerdir. Öğretici olmak yaygın bir nitelik olduğu için halk şiirlerinin çoğunda az veya çok bir öğreticilik özelliği vardır.” (Artun, 1996: 200). “Feymânî'nin en dikkat çekici yönlerinden biri nasihâtleridir. Âşık Feymânî için nasihat şairidir diyebiliriz.” (Saygın, 1996).

Âşık Feymânî'ye ait olan çok sayıda şiir, nasihât içerikli ve öğretici (didaktik) şiir türüne girmektedir. Bu şiirler özellikle tanınmış kişiler, önemli tarihî olaylar ve coğrafi yerlerle ilgili bilgi verici niteliktedir. Bu tür şiirlerin pek çoğu, ilk ve orta öğretimde bazı derslerde bilgi verici metin olarak kullanılabilir.

Âşık Feymânî'nin ilköğretim ve orta öğretimde çeşitli derslerde, ders işlenişinde kullanılabilecek çok sayıda şiiri, öğrencilerin öğrenmesinde ve öğretmenlerin dersi işlemede büyük kolaylıklar sağlayabilir. Âşık Feymânî bu tür şiirlerini bilgi verici şiirler olarak nitelemektedir.

Âşık Feymânî, gelenek ve göreneklerine bağlı olduğunu bu nedenle azından kendi hayatında bazı gelenekleri yaşamaya çalıştığını belirtmiştir. Geleneklerin yok olmasını, kültürün can damarlarının kesilmesi olarak görmektedir. Bu nedenle gelenek ve göreneklerin gelecek nesillere aktarılmasında kendini görevli hissetmektedir:

Ozan vardı, baskı vardı, kam vardı,
Böyleydi gelenek göreneğimiz.
Dede Korkut toy toylardı, soylardı,
Böyleydi gelenek göreneğimiz. (Taşkaya, 2002: 119; Âşık Feymânî, 2006: 35)

Âşık Feymânî, "Çukurova'nın Dili" isimli şiirinde yeni nesle Çukurova'da kaybolmuş veya kaybolmaya yüz tutmuş birçok yöresel âdeti ve kelimeyi tanıtmaya çalışmıştır. Ona göre kelimeler yörelerin kültürel zenginlikleri olarak yeni nesillere aktarılmalıdır. Bu nedenle şiirlerinde özellikle artık yeni neslin kullanmadığı, duymadığı kelimelere yer vermeye çalıştığını belirtmiştir. Ona göre bu tür yöresel kelimeler Türkçe'nin daha da zenginleşmesini sağlayacaktır. "Çukurova'nın Dili" isimli şiirinin tamamında bu kelimeleri tanıtmaya çalıştığı görülür.

Er purçarır cimiz yerin söğüdü,
Ne hoş olur kavırganın kavıdı,
Ananın ninnisi, baba öğüdü,
Diline hayranım Çukurova'nın. (Taşkaya, 2002: 44; Âşık Feymânî, 2006: 120)

Âşık Feymânî'nin tarihi olayları, özellikle kurtuluş mücadelesini konu alan pek çok şiir vardır. Âşık Feymânî "Kadirli Yedi Mart Destanı"nda Kadirli ilçe-

sinin Kurtuluş Savaşı'ndaki mücadelesini anlatmıştır.

Dokuz yüz yirmi de, yedi mart günü,
Tekrar sahip çıktık, biz Kadirli'ye.
Ters çevirip Fıransız'ın yönünü,
Bıraktık silinmez iz Kadirli'ye. (Taşkaya, 2002: 46)

"Feke'nin Kurtuluş Savaşı Destanı"nda ise Adana'nın Feke ilçesinin Kurtuluş Savaşı'ndaki mücadelesini anlatmıştır.

Bin dokuz yüz yirmi, yirmi iki mart,
Başlamıştı son savaşı Feke'nin.
İşte tam gelmişti beklenen fırsat,
Müjdeledi dağı, taşı Feke'nin. (Taşkaya, 2002: 61).

Âşık Feymânî, "Kıbrıs ve Türklük Destanı" isimli şiirinde Kıbrıs Barış Harekati'nı anlatmıştır.

Yirmi temmuz, bin dokuz yüz yetmiş dört,
Türklerin Kıbrıs'a çıktığı gündür.
Destanlar sahibi adil milletin,
Cunta rejimini yıktığı gündür. (Saygın, 1996: 258).

Âşık Feymânî'nin bazı şiirleri turistik ve tarihi yerleri, şehirleri tanıtmaktadır. Bu şiirlerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

- Anadolium (Taşkaya, 2002: 62),
- Bizim Dağlar (Taşkaya, 2002: 59),
- Bizim Elde, (Taşkaya, 2002: 126),
- Bizim Köyler (Âşık Feymânî, 2006: 128),
- Bizim Yörede (Taşkaya, 2002: 60),
- Çukurova (Saygın, 1996: 194),
- Çukurova'dan (Saygın, 1996: 196),

- Çukurovam (Saygın, 1996: 197),
- Gavur Dağları (Taşkaya, 2002: 57),
- Gözüm Yurdum (Saygın, 1996: 231),
- Kadirli'de (Artun, 1996: 285),
- Koca Çınar (Taşkaya, 2002: 58),
- Kozan (Artun, 1996: 379),
- Tarsus (Âşık Feymânî, 2006: 124),
- Toros Dağı (Saygın, 1996: 316),
- Türkiyemiz (Artun, 1996: 446),
- Yol Üstü Köyleri (Taşkaya, 2002: 55),

Pek çok şiirde Türk toplumuna önemli hizmetleri olan dinî, millî ve edebî bazı şahsiyetleri tanıtmaya çalışmıştır. Ahmet Kabaklı, Âşık Abdulvahap Kocaman, Âşık Ferahi, Âşık Hüdaî, Âşık Reyhanî, Âşık Seyranî, Dadaloğlu, Hacı Bektaş Veli, İsmet Atlı, Karacaoğlan, Mevlânâ, Mustafa Kemal Atatürk, Sakıp Sabancı, Somuncu Baba, Yunus Emre, bu isimlerden bazılarıdır (Artun, 1996; Saygın, 1996; Taşkaya, 2002; Âşık Feymânî, 2006).

Edebiyat sarayına taş ören,

Mimarlardan birisiydi Kabaklı. (Âşık Feymânî, 2006: 120).

Türk edebiyatında unutulmaz bir ismi olan Dadaloğlu'nu tanıtan bir şiir yazmıştır.

Feymânî'yim Afşarlıktan bıkmadın,

Başın verdin amma tören yıkmadın,

Bir dostun evine girdin çıkmadın,

Özlüce'de oldun sır Dadaloğlu. (Taşkaya, 2002: 110)

"Pehlivan" isimli şiirinde ise Türkiye'nin ünlü güreşçilerinin isimleri yer almaktadır (Taşkaya, 2002: 106). "Çukurova Pehlivanları" isimli şiirinde ise Çukurova'nın güreşçilerini tanıtmaktadır.

Başta Zanapalı, Mersinli Ahmet,

İşte unlar bizim Çukurovalı.

Bekir Taş, Kürkcü Şaş Ahmet,

İşte unlar bizim Çukurovalı. (Taşkaya, 2002: 108; Âşık Feymânî, 2006: 83).

“Çukurova Şairleri” isimli şiirinde Çukurova’nın sahip olduğu âşıklık geleneğinin ne kadar zengin olduğunu işlemekte ve yöre âşıklarını tanıtmaktadır.

Âşıklar ustası pir Karacaoğlan,

O da bir dem sürdü Çukurova’da. (Âşık Feymânî, 2006: 98).

Âşık Feymânî’nin ilköğretim ve orta öğretimde okullarda düzenlenen törenlerde ve anma günlerinde kullanılacak çok sayıda şiiri tespit edilmiştir. Bu şiirlerden bazılarının isimleri şunlardır:

- 23 Nisan (Artun, 1996: 390; Taşkaya, 2002: 114)

- Bayramdır (Saygın, 1996: 170)

- Cumhuriyet (Saygın, 1996: 188)

- Geldi Yirmi Üç Nisan (Âşık Feymânî, 1989: 27)

- Nevruz (Âşık Feymânî, 2006: 52)

- On Kasım (Âşık Feymânî, 2006: 146)

- Orman (Taşkaya, 2002: 114)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

Sonuç

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Âşık Feymânî şiirlerinde eğitimin önemini sık sık işlemiştir.

- Âşık Feymânî, çok sayıda şiirinde, eğitimsizliğin kötü sonuçlar vereceği uyarısı yer almaktadır.

- Âşık Feymânî şiirlerinde, “defter, ders, dersane, eğitim, hoca (öğretmen), ilim (bilim-bilgi), ilkokul, kalem, kitap, lise, okul, okumak, okumak (eğitim

görmek), ortaokul, medrese (yüksek okul), mektep (okul), öğrenci, öğrenmek, öğretmek, öğretmen, tahsil, talim ve terbiye” gibi eğitim unsurlarına yer vermiştir.

- Âşık Feymânî, 23 değişik eğitim unsurunu, 57 şiirinde 99 defa kullanılmıştır.

- Âşık Feymânî bilgi verici şiirleri ilköğretim ve orta öğretimde çeşitli derslerde, ders işlenişinde ve ders kitaplarında bilgi verici metin olarak kullanılabilir.

- Âşık Feymânî'nin ilköğretim ve orta öğretimde okullarda düzenlenen tören ve anma günlerinde kullanılabilecek çok sayıda şiiri vardır.

Öneriler

- Âşık Feymânî'nin bilgi verici şiirlerinin ilköğretim ve orta öğretim derslerinde öğretim aracı olarak kullanılması derslerin işlenişinde öğretmenlere kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca dersi işlenişinde şiirlerden yararlanma, öğrencilerin derse ve konuya ilgisini artırabilir. Bu da işlenen konuların öğrenilmesinde kalıcılığa olumlu yönde etki edebilir.

- Âşık Feymânî'nin bilgi verici şiirlerinden bazıları ilköğretim ve orta öğretim ders kitaplarında kullanılabilir. Âşıklık geleneğinin diğer temsilcilerinin de eğitime yönelik şiirleri ders kitaplarında kullanılmalıdır. Böylece hem âşıkların, hem de âşık şiirlerinin öğrenciler tarafından tanınması sağlanabilir.

- Halk şirininin genç nesil arasında yaygınlaşması için orta öğretimde âşık şiirleri sık sık kullanılmalıdır.

- Âşıklık geleneğinin diğer temsilcilerinin de eğitime yönelik şiirleri incelenmeli ve kitap halinde bir araya getirilmelidir. Özellikle bilgi verici şiirler gerek Türkçe dersinde gerekse diğer derslerde metin olarak derslerde kullanılmalıdır.

- Halka eğitimin önemini anlatılmasında âşıklar ve âşık şiirlerinden yararlanmalıdır. ©

KAYNAKLAR

- ALPTEKİN, Ali Berat. (1993). *Âşık Hacı Karakılçık Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*. Antakya: Kültür Ofset Basımevi.
- ARTUN, Erman. (1996). *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymânî*. Adana: Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- ÂŞIK DİYARÎ. (1997). *Ölümsüz Deyişler*. I. C. Konya.
- ÂŞIK FEYMÂNÎ. (1989). *Ahu Gözlüm*. Kültür Bakanlığı Yayını.
- ÂŞIK FEYMÂNÎ. (2006). *Gönül Sarayı*. Ankara: Kadırlı Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını.
- ÂŞIK KEMALİ BÜLBÜL (1992). *Yılları Yendim*. 2. Baskı. Ankara: Lider Matbaacılık Sanai.
- GÜRÜNLÜ ÂŞIK GÜLHANÎ: (1983). *Allah İçin*. Ankara: Diyanet Başkanlığı Yayınları.
- KAFKASYALI, Ali. *Âşık Murat Çobanoğlu Hayatı, Sanatı, Eseri*. Ankara: 72 Tasarım Yayıncılık.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver. (1999). *Çukurovalı Halk Ozanlarında Cumhuriyet, Atatürk, Vatan ve Millet Sevgisi. III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu)*. Adana Valiliği Yayını. s.506-530.
- OĞUZCAN, Ümit Yaşar. (1972). *Âşık Veysel*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.
- ÖZTELLİ, Cahit. (1996). *Karacaoğlan Bütün Şiirleri*. (9. Baskı.) İstanbul: Özgür Yayınları.
- SAYGIN, Veli. (1996). *Yaşayan Çukurovalı Âşıklardan Feymânî -Hayatı, Şiirleri, Sanatı ve Saz Şiiri İçindeki Yeri-*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SİDEKLİ, Sabri, YANGIN, Selami ve GÖKBULUT, Yasin. (2007). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Şiirle Öğretim Yöntemine Örnek Bir Uygulama. *VI. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (27-29 Nisan 2007)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- TAŞKAYA, Serdarhan Musa. (2002). *Sevgi Şehri Âşık Feymânî*. Kadırlı: Kadırlı Belediyesi Yayını.
- YARDIMCI, Mehmet. (1999). *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*. (2. Baskı). Ankara: Ürün Yayınları.